

the World's Languages. *Philosophy and Cosmology*. 2020. Vol. 25. P. 89–108. <https://doi.org/10.29202/phil-cosm/25/8>

5. Kalmykova L., Kharchenko N., Mysan I. Традиційні та інноваційні підходи до функціональної класифікації етнічних мов світу: проблеми мовної особистості – суб'єкта комунікативно-мовленнєвої діяльності. *Lingua Montenegrina*. 2021. God. XIV/2. Br. 28. P. 65-81.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-286-2-11>

Кириченко В. В.,

доктор психологічних наук,

професор кафедри соціальної та практичної психології

Житомирського державного університету імені Івана Франка

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ БЕЗПЕКИ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

Анотація. В умовах повномасштабної війни проблеми інформаційної безпеки є важливими для збереження психічного здоров'я людини та підтримки об'єктивного світосприйняття. Геополітичні протистояння давно уже перейшли з полів бойових дій на шпальти газет, телеекрани та соціальні мережі.

Ключові слова: медіасередовище, інформаційна війна, глобалізація, картина світу.

Kyrychenko V. Psychological aspects of personal safety in the conditions of information warfare

Summary. In the conditions of a full-scale war, the problems of information security are important for preserving a person's mental health and maintaining an objective worldview. Geopolitical confrontations have long since passed from the battlefields to the columns of newspapers, TV and social networks.

Key words: media environment, information war, globalization, worldview.

Інформаційна безпека суспільства є одним з пріоритетних напрямків розвитку обороноздатності держави. У сучасному світі, повитому мережевими комунікаціями та засобами трансляції інформації, силова тактична перевага на полі бою може важити менше ніж технологічна та ідеологічна. Психологічна безпека інформаційного середовища в

останній час знижується за рахунок різкого зміщення акцентів як і у освітній галузі, так і у галузі культури та мистецтва. Інформаційний зміст освіти насичується знаннями, які допомагають пізнавати світ і все менше залишається знань, які вчать цей світ відчувати. Регуляція доступу до інформаційної продукції, на жаль, є умовною, а саме поєднання змістових блоків – абсолютно непродуманим, як у плані гармонії змісту та форми, так і в плані дозованості її споживання.

Порушення психосоціального розвитку можуть бути спровоковані особливостями медіа діяльності суспільства, порушеннями екологічної безпеки інформаційної продукції, «неконтрольованістю» інформаційної активності окремих членів суспільства та соціальних угруповань. «Важлива функція культури полягає у створенні ідеальних форм. Культура може притягнути, а може відштовхнути чи не помітити. Іншими словами, між ідеальною і реальною формами існують різні потенціали, що і породжують рушійні сили розвитку» [1]. Сприйняття та обробка інформації вимагає розвитку психосоціальної готовності особистості до усвідомлення та адекватної реакції на неї. Відкритість і доступність медіапростору для різних вікових категорій населення вимагає від комунікатора зваженого підходу до виготовлення інформаційної продукції, яка має бути доступною у межах «порогового сприйняття» саме тієї цільової аудиторії, на яку вона розрахована.

«Суспільне багатоголосся», яке характеризує сучасне суспільство, на думку Т.М. Титаренко, уможливує існування різних ідей, думок, поглядів, які не є шкідливими самі по собі, а лише у випадку виникнення антагонізму між уже сформованими світоглядними уявленнями людини та новими знаннями [3]. Шкідливою є не сама інформація, а реакція на неї, яка є настільки передбачуваною – наскільки адекватно та повно зрозуміє повідомлення кінцевий адресат. Тому проблема екологічної безпеки інформації напряму пов'язана з проблемами регуляції доступу до неї та, що найголовніше, з проблемами несанкціонованого доступу, оскільки лише у цьому випадку (доступу до неї нецільової аудиторії) можлива неконтрольована, непередбачувана реакція.

Суспільно-політичне протистояння, яке базується на існуванні суперечностей та явно вираженого конфлікту міжрегіонального, міждержавного та глобального характеру, може призвести до прямого фізичного та психічного насилля. Основою будь-якого військового протистояння є боротьба за ресурси та можливість володіння ними. В якості об'єктів, які можуть становити предмет конфлікту, виступають як матеріальні (природні) ресурси, так і духовні, інтелектуальні надбання, ідеологічні переконання. Мотиваційний потенціал ведення війни завжди потужніший, якщо за зовнішніми ресурсними причинами її виникнення стоять високі ідеологічні переконання, які світоглядно диференціюють

людей на «своїх» та «чужих». Військове протистояння може відбуватися у фізичній, економічній, культурній, соціально-політичній та інформаційній площині. Інтеграційні та глобалізаційні процеси ХХІ ст., які попри усе (боротьбу за ресурси, перенаселення планети) набувають гуманістичного забарвлення, формують у суспільстві гостре однозначно негативне ставлення до фізичного насилля. Будь-яка фізична агресія має бути виправданою, особливо коли вона здійснюється у межах територіально і соціокультурно цілісної спільноти. На думку В.О. Моляко, «незліченна армія «інформаційних військ» та «бандформувань» не просто стоїть біля воріт, а перейшла і переходить межі нашої свідомості, захоплює тили підсвідомості, «беручи в полон» або просто знищуючи «міста і села» наших нейронів» [2, с. 16].

Для військового агресора головним є поширення сфери впливу на нові території, а не фізичне їх загарбання та знищення населення. Інформаційна війна сучасності – це війна, передусім, світоглядна, боротьба за розум людини та її переконання, які є вищими регуляторами соціальної активності. Знищення соціальної та економічної інфраструктури регіону не має економічної доцільності, тому такі війни «без пострілів та жертв» мають не лише гуманітарну спрямованість, а й передусім – ресурсну ефективність. Ресурсною основою проведення інформаційних воєн є засоби масової інформації, які дають можливість контролювати медіасередовище. Виникнення ряду психологічних проблем напряму пов'язане з «беззахисністю» людини перед медіасередовищем, яке поступово під тиском транснаціональних процесів глобалізації, перетворюється на гігантську, незалежну субстанцію. У ХХІ ст. світом править медіа.

Список використаних джерел:

1. Кириченко В.В. Особистість у сучасному інформаційному суспільстві – Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2020. 245 с.
2. Психологічні закономірності творчого сприймання інформаційних індикаторів реальності: монографія / В. О. Моляко, І. М. Біла, Н. А. Ваганова [та ін.] ; за ред. В. О. Моляко. Київ : Педагогічна думка, 2015. 145 с.
3. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. Київ : Либідь, 2003. 376 с.